

וְהַיּוֹם כִּהְיוֹן גְּדוֹל כִּהְיוֹן עוֹלָה בְּאֶמְצַע וַיּוֹרֵד בְּאֶמְצַע
כבן בית, להראות חיבתם של ישראל שהוא שלוחם.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְעוֹלָם - אף בשאר ימות השנה
כִּהְיוֹן גְּדוֹל עוֹלָה בְּאֶמְצַע וַיּוֹרֵד בְּאֶמְצַע.
בְּכָל יוֹם כִּהְיוֹן גְּדוֹל מִקֹּדֶשׁ יְדִיו וְרַגְלָיו מִן
הַפְּיּוֹר, וְהַיּוֹם מִן הַקִּיתוֹן - מין כד **שֶׁל זֶהָב** דרך
כבוד. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְעוֹלָם כִּהְיוֹן גְּדוֹל**
מִקֹּדֶשׁ יְדִיו וְרַגְלָיו מִן הַקִּיתוֹן שֶׁל זֶהָב⁵⁸:

משנה ו

בְּכָל יוֹם הָיוּ שָׁם - על המזבח החיצון **אַרְבַּע**
מַעֲרָכוֹת של עצים בוערים⁵⁹, **וְהַיּוֹם חֲמִשָּׁה**
מערכות, שהוסיפו מערכה מיוחדת קטנה, ליטול
ממנה גחלים לקטורת שבקודש הקודשים, **דְּבָרֵי**
רַבִּי מְאִיר.
רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: בְּכָל יוֹם היו **שְׁלֹשׁ** מערכות, כי
האיברים שנשארו מבערב, שורפים אותם במערכה
גדולה, **וְהַיּוֹם אַרְבַּע** מערכות. שהוסיפו אחת קטנה
לקטורת.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּכָל יוֹם שְׁתַּיִם - מערכה
גדולה ומערכה לקטורת. **וְהַיּוֹם שְׁלֹשׁ:**

ר' עובדיה מברטנורא
דאמר מר כל פינות שאתה
פונה לא יהו אלא דרך ימין,
שהוא למזרח, שהרי הכבש
בדרום, לכך עולין במזרחו של
כבש שסמוך לפנות לימין:
והיום כהן גדול. משום כבודו
להראות חשיבותו שהוא כבן
בית והולך במקום שהוא חפץ
מה שאין שאר כהנים רשאים
לעשות כן: ו בכל יום היו שם.
במזבח החיצון: ארבע מערכות.
של עצים שמבערים עליהם
האש, אחת מערכה גדולה
שמקריבין עליה התמיד ואחת
מערכה שניה שממנה נוטלים
אש למזבח הקטורת ואחת
מערכה של קיום האש שלא
תסור משם אש לעולם ואחת
מערכה של אברים ופדרים של
תמיד של בין הערבים שלא
נתעכלו מבערב ולא נשרפו כל
הלילה שורפין אותם במערכה
זו. ומוסיפין ביה"כ עוד מערכה
אחת ליטול ממנה גחלים
לקטורת לפני ולפנים: רבי יוסי
אומר בכל יום ג'. דג' קראי
כתיב (ויקרא ו) על מוקדה על

המזבח כל הלילה עד הבוקר זו מערכה גדולה. (שם) ואש המזבח תוקד בו זו מערכה שניה של
קטורת. (שם) והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה זו מערכה ג' של קיום האש. ומערכה רביעית
לאברים ופדרים שלא נתעכלו לית ליה לרבי יוסי, דסבירא ליה שאברים ופדרים שלא נתעכלו,
בצדי מערכה גדולה הם נשרפים: רבי יהודה אומר בכל יום שתים. דלית ליה מערכה שלישית

ביאורים והרחבות

58. גרסינן בגמרא (מה, א): בכל יום כהנים עולים במזרחו של כבש. דאמר מר: כל פינות
שאתה פונה לא יהיו אלא דרך ימין למזרח (לכן היו עולין מן המזרח, וכשיוורדים, יורדים לצד ימין
והוא למערב הכבש). והיום עולין באמצע ויורדין באמצע: מאי טעמא? משום כבודו דכהן גדול
(שלא יהלך מן הצד אלא באמצע). בכל יום כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מן הכיור וכו': מאי
טעמא (קיתון של זהב)? משום כבודו של כהן גדול .

59. **פירוש: אלו הן 4 מערכות:** מערכה גדולה להקרבת התמיד, שנייה לצורך גחלים של
קטורת, שלישית לקיום האש שלא תכבה, רביעית - מערכה של איברים ופדרים, דהיינו
חלבים שלא נשרפו לגמרי מבערב, במשך הלילה שורפים אותם במערכה זו.

פרק חמישי

ר' עובדיה מברטנורא

של קיום האש. ומקרא שלישי של והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה דריש ליה רבי יהודה שהמבעיר קסמים דקים כדי להצית האש על המערכה הגדולה לא יצית על הרצפה ויעלם כשהם דולקים למזבח אלא ידליקם בראש המזבח. והלכה כר' יוסי:

ה א הוציאו לו. מלשכת הכלים: וכך היתה מדתה. כמדתה בחוץ כך מדתה בפנים מה בחוץ היה חופן בחפניו ממש ולא בכלי, כך בפנים כשמערה הקטורת מן הכף לתוך חפניו לא היה מערה בכלי עשוי כמדת חפניו אלא לתוך חפניו ממש: נטל את המחתה בימינו. לפי שהיא כבדה וחמה וכף הקטורת קלה הימנה לכך מחתה בימינו וכף בשמאלו: היה מהלך בהיכל.

המשך תיאור סדר עבודת יום הכיפורים

משנה א

הוציאו לו - לכהן הגדול, מלשכת הכלים את הכף שלתוכה יתן את הקטורת כדי להוליכה לקודש הקדשים, ואת המחתה מלאה קטורת⁶⁰, וְחָפֵן - נטל בחפניו מן הקטורת שבמחתה מלא חפניו ונתן אותה לתוך הכף⁶¹, הגדול לפי גדלו - כהן גדול שהיה גדול במידותיו ממלא לפי ידיו הגדולות, וְהִקְטִין - כהן גדול שהיה קטן במידותיו לפי קטנו - לפי ידיו הקטנות, וְכָךְ הִיְתָה מִדְתָּהּ של הקטורת, בהתאם לגודל ידיו⁶².

נטל הכהן הגדול את המחתה של הגחלים בימינו ואת הכף מלאה קטורת בשמאלו. היה מהלך פהיכל כשהוא נושא בידי את המחתה עם הגחלים ואת כף הקטורת⁶³ עד שמיניע לבין שתי

נכנס ומהלך בתוכה למערב: לבין שתי הפרוכות. לפי שנסתפקו בבית שני אם המחיצה המבדלת בין הקודש ובין קודש הקדשים שהיתה בבית ראשון והיה עביה אמה אי אותה אמה כלפנים או

ביאורים והרחבות

60. בגמרא (מז, א) למדין, שכאן מדובר במחתה של קטורת, ומה ששינוי במשנה ג בפרק הקודם היא מחתה של גחלים, כדגרסינן: התם מחתה דגחלים והכא מחתה דקטורת, דתניא: הוציאו לו כף ריקן מלשכת הכלים ומחתה גדושה של קטורת מלשכת בית אבטינס.

61. בגמרא (שם) למדין שחייב הכהן ליתן מלא חופניו קטורת סמים דקה לתוך הכף, ואינו יכול להביאה ביד, ונמצא שאת הכף שבתוכה הקטורת מחזיק ביד שמאל ואת המחתה שבתוכה הגחלים ביד ימין. ולמרות שהקטורת היא העיקרית, והיה עליו לשאת אותה ביד ימין ואת הגחלים ביד שמאל, מפני כובד המחתה וחומה, נוח לו לכהן גדול ליטלה ביד ימין.

62. בגמרא (שם) למדין מהפסוק "והרים ממנו בקומצו מסולת המנחה ומשמנה" (ויקרא ו, ה) שהוא פסוק המדבר בקומץ את המנחה, שלא יעשה מידה לקומץ, אלא יפריש בידו ממש. מכאן נלמד לענין חפינת הקטורת ביה"כ, שגם כאן אסור לעשות כלי למידת קומצו, אלא יפריש ביד ממש, והתוצאה היא שהגדול לפי גודלו והקטן לפי קטנו.

עוד למדין ומדייקין מהפסוק "מלא קומצו", יכול מבורץ (שיהא מבצבץ מן הקומץ ויוצא)? תלמוד לומר "בקמצו" (בדיק ולא יותר). אי בקמצו, יכול אפילו בראשי אצבעותיו (ולא כל הנכנס בקומץ) תלמוד לומר "מלא קמצו" כדקמצי אינשי (מלא היד), הא כיצד? חופה (מכסה) שלש אצבעותיו על פיסת ידו וקומץ. ועבודת הקמיצה היתה אחת העבודות הקשות שבמקדש.

63. בגמרא (נא, ב) נחלקו בשאלה כיצד היה מסלול הליכתו, עד כניסתו מההיכל לקודש

ר' עובדיה מברטנורא
כלחון, לפיכך עשו ב' פרוכות
אחת חיצונה ואחת פנימית:
וביניהן. אויר אמה לקלוט
ביניהן אויר מקום המחיצה:
פרופה. ראשה כפולה לצד
החיצון ונאחזת בקרס של זהב
להיות [פתוחה] מן הדרום
ועומדת: החיצונה פרופה מן
הדרום. רבנן קאמרי לה,
דפליגי עליה דרבי יוסי ואמרי
והבדילה הפרוכת לכם במשכן
בלבד נאמר: מהלך ביניהן.
נכנס בפריפת הדרום ומהלך
ביניהם עד שמגיע לפריפת
הצפון: הגיע לצפון. משכנס
לתוך חלל בית קודש הקדשים
הפך פניו לדרום לילך עד בין
הבדים שהוא באמצע החלל.
שהבדים היו ארוכין עד
הפרוכת ראשו אחד למערב
והשני לו למזרח, אחד בראש

הפרוכות שהיו שם, המבדילות בין הקדש ובין
קדש הקדשים, וביניהן - בין שתי הפרוכות היה
מרחק של אמה.

רבי יוסי אומר: לא היתה שם בין הקודש לבין
קודש הקדשים אלא פרכת אחת בלבד,
שנאמר (שמות כו, לג): "והבדילה הפרכת לכם
בין הקדש ובין קדש הקדשים"⁶⁴.

הפרוכת החיצונה היתה פרופה - מקופלת
ופתוחה קצת מן הדרום, והפנימית היתה פרופה
מן הצפון⁶⁵.

מהלך ביניהן - בחלל שבין שתי הפרוכות, עד
שמגיע לצפון. הגיע לצפון ופסע לתוך קודש
הקדשים, הופך פניו לדרום, מהלך לשמאלו
עם הפרכת עד שהוא מגיע לארון. הגיע
לארון, נותן את המחתה שבה הגחלים בין שני
הבדים⁶⁶. צבר - הערים את הקטרת על גבי
גחלים, ונתמלא כל הבית כלו עשן⁶⁷.

ביאורים והרחבות

הקדשים: בין המזבח למנורה היה מהלך, דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר: בין שלחן למזבח,
ויש אומרים: בין שלחן לכותל. מאן יש אומרים? אמר רב חסדא: רבי יוסי היא, דאמר פיתחא
בצפון קאי (הפתח של הפרוכת היה בצפון ולכן הלך הכהן ישר כלפי פתח זה), ורבי יהודה אמר לך
פיתחא בדרום קאי.

64. בגמרא (נא, ב) למדין: שפיר קאמר להו רבי יוסי לרבנן (שהפסוק מוכיח כשיטתו)? ורבנן
אמרי לך: הני מילי במשכן, אבל במקדש שני כיוון דלא הוואי אמה טרקסין (הוא הכותל המבדיל
בין הקודש לקודש הקדשים), ובמקדש ראשון הוא דהוואי, ואיסתפקא להו לרבנן בקדושתיה
אי כלפנים, אי כלחוץ (היה ספק לחכמים בקדושתו של אותו מקום) ועבוד שתי פרוכות (שתסגורנה
את השטח המסופק).

65. פירוש: משנה זו היא אליבא דחכמים, הסוברים ששתי פרוכות היו שם. כיצד היה נכנס?
כאמור, בין ההיכל לקודש הקדשים היו שתי פרוכות, והכניסה היתה בצד הדרומי שבה היה
פתח, דהיינו הפרוכת היתה פתוחה על ידי פריפות - קרסים, נכנס בתוכה ומהלך בין שני
הפרוכות מדרום לצפון, ויוצא בצד הצפוני שבה הפרוכת היתה פתוחה.

66. בגמרא (נב, ב) למדין, שהמשנה לא מדברת במקדש ראשון, ששם לא היו פרוכות, אלא
במקדש שני, ואף על פי שלא היה שם ארון, אלא כוונת המשנה שהגיע למקום ארון. ומה
ששינו "בין שני הבדים" ומכאן נראה שהבדים היו בשעה שהיה ארון, יש לתקן ולומר: "כבין
שני הבדים", דהיינו במקום שהיו הבדים מצויים בשעה שהיה הארון.

67. גרסינן בגמרא (נג, א): תנו רבנן: "ונתן את הקטרת על האש לפני ה'", שלא יתקן מבחוץ
ויכניס (שלא ישים את הקטורת מחוץ להיכל ויכניס את המחתה עם הקטורת הבעורת לקודש הקדשים),

**יָצָא וּבָא לֹו בְּדֶרֶךְ בֵּית כְּנִיסָתוֹ⁶⁸, וּמִתְפַּלֵּל
תְּפִלָּה קְצֵרָה בְּבֵית הַחִיצוֹן שְׁבִהִיכֹל⁶⁹. וְלֹא
הָיָה מְאָרִיךְ בְּתִפְלָתוֹ, שְׁלֹא לְהִבְעִית אֶת
יִשְׂרָאֵל** שיחששו שמא מת הכהן הגדול בקודש
הקדשים:

ר' עובדיה מברטנורא

הארון לצפון ואחד בראשו
לדרום: מהלך לשמאלו עם
הפרכות. שהמהלך מצפון
לדרום שמאלו למזרח והפרכות
היתה במזרח נמצא שמאלו עם
הפרכות: עד שהוא מגיע
לארון. למקום ארון, ולא לארון
ממש דכבית שני לא היה שם
ארון: דרך כניסתו. שלא היה
מסב את פניו לצאת אלא יוצא

משנה ב

מִשְׁנֵטֵל הָאָרוֹן בחורבן בית ראשון⁷⁰, אָבְן הַיְתָה

דרך אחוריו ופניו לארון: ומתפלל תפלה קצרה. וזו היא, יהי רצון מלפניך ה' אלהי שאם שנה זו
שחונה (פירוש חמה) שתהא גשומה, ולא יעדי עבד שולטן מדבית יהודה, ולא יהיו עמך ישראל
צריכים פרנסה זה מזה ולא מעם אחר, ולא תכנס לפניך תפלת עוברי דרכים, פירוש מפני שהם
מתפללין שלא ירדו גשמים: בבית החיצון. בהיכל: שלא להבעית את ישראל. שיאמרו מת הוא:
ב ושתיה היתה נקראת. על שם שממנה נשתת העולם שבה יסד הקב"ה את עולמו. שתיה יסוד:

ביאורים והרחבות

הוציא מלבן של צדוקין שאומרים יתקן מבחוץ ויכניס. מאי דרוש? "כי בענן אראה על
הכפרת" מלמד שיתקן מבחוץ ויכניס. אמרו להם חכמים והלא כבר נאמר: "ונתן את הקטרת
על האש לפני ה'", אם כן מה תלמוד לומר: "כי בענן אראה על הכפרת"? מלמד שנותן בה
מעלה עשן. ומניין שנותן בה מעלה עשן? שנאמר: "וכסה ענן הקטרת את הכפרת", הא לא
נתן בה מעלה עשן או שחיסר אחת מכל סמניה חייב מיתה.

68. גרסינן בגמרא (נג, א): מנא הני מילי (שאינן הכה"ג הופך פניו אלא חוזר לאחוריו)? אמר רבי
שמואל בר נחמני, אמר רבי יונתן: אמר קרא (דברי הימים כ, א, יג): "ויבא שלמה לבמה אשר
בגבעון ירושלים", וכי מה ענין גבעון אצל ירושלים? אלא מקיש יציאתו מגבעון לירושלים,
לביאתו מירושלים לגבעון, מה ביאתו מירושלים לגבעון פניו כלפי במה כדרך ביאתו, אף
יציאתו מגבעון לירושלים פניו כלפי במה, כדרך ביאתו. וכן כהנים בעבודתן ולוים בדוכן
וישראל במעמדן, כשהן נפטרים, לא היו מחזירין פניהן והולכין, אלא מצדדין פניהן והולכין.
וכן תלמיד הנפטר מרבו לא יחזיר פניו וילך, אלא מצדד פניו והולך.

69. גרסינן בגמרא (נג, ב) מאי מצלי? רבא בר רב אדא ורבין בר רב אדא, תרווייהו משמיה
דרב אמרי: יהי רצון מלפניך ה' אלהינו, שתהא שנה זו גשומה ושחונה. שחונה מעליותא היא?
אלא אימא אם שחונה תהא גשומה. רב אחא בריה דרבא מסיים בה משמיה דרב יהודה: לא
יעדי עביד שולטן מדבית יהודה (לא יסור השלטון מבית יהודה), ולא יהיו עמך ישראל צריכין
לפרנסה זה מזה, ולא תכנס לפניך תפלת עוברי דרכים. רבי חנינא בן דוסא הוה קא אזיל
באורחא, שדא מטרא עליה, אמר: רבונו של עולם כל העולם כולו בנחת וחנינא בצער? פסק
מיטרא. כי אתא לביתה אמר: רבונו של עולם כל העולם כולו בצער וחנינא בנחת? אתא
מיטרא. אמר רב יוסף: מאי אהניא ליה (מה הועילה) צלותיה דכהן גדול לגבי רבי חנינא בן
דוסא? תנו רבנן: מעשה בכהן גדול אחד שהאריך בתפלתו ונמנו אחיו הכהנים ליכנס אחריו,
התחילו הם נכנסין והוא יוצא, אמרו לו מפני מה הארכת בתפלתך? אמר להם: קשה בעיניכם
שהתפללתי עליכם ועל בית המקדש שלא יחרב! אמרו לו: אל תהי רגיל לעשות כן, שהרי
שנינו, לא היה מאריך בתפלתו כדי שלא להבעית את ישראל.

70. בגמרא (שם) מדייקין - "משנגנז" לא קתני, אלא "משינטל". תנן כמאן דאמר ארון גלה